

Šifra kandidata:
A jelölt kódszáma:

Državni izpitni center

M 1 4 1 5 1 1 1 1 M

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK
TAVASZI VIZSGAIDŐSZAK

ZGODOVINA TÖRTÉNELEM

≡ Izpitna pola 1 ≡
1. feladatlap

Obča zgodovina / Egyetemes történelem

Četrtek, 12. junij 2014 / 90 minut
2014. június 12., csütörtök / 90 perc

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik. Kandidat dobi ocenjevalni obrazec.

Izpitni poli je priložena barvna priloga.

Engedélyezett segédeszközök: a jelölt töltőtollat vagy golyóstollat hoz magával. A jelölt egy értékelőlapot is kap.

A feladatlap egy színes mellékletet is tartalmaz.

SPLOŠNA MATURA
ÁLTALÁNOS ÉRETTSÉGI VIZSGA

Navodila kandidatu so na naslednji strani.

A jelöltnek szóló útmutató a következő oldalon olvasható.

*Ta pola ima 20 strani (1–20), od tega 2 prazni. Barvna priloga ima 4 strani (21–24).
A feladatlap 20 oldalas (1–20), ebből 2 üres. A színes melléklet terjedelme 4 oldal (21–24).*

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na prvi strani in na ocenjevalni obrazec).

Izpitna pola vsebuje 25 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve, ki jih pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpišujte **v izpitno polo** v za to predvideni prostor. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

ÚTMUTATÓ A JELŐLTNEK

Figyelmesen olvassa el ezt az útmutatót!

Ne lapozzon, és ne kezdjen a feladatok megoldásába, amíg azt a felügyelő tanár nem engedélyezi!

Ragassza vagy írja be kódszámát a feladatlapon első oldalának jobb felső sarkában levő keretbe és az értékelőlapra!

A feladatlapon 25 feladatot tartalmaz. Összesen 60 pont érhető el. A feladatlapon a feladatok mellett feltüntettük az elérhető pontszámot is.

Válaszait tollal vagy golyóstollal írja a **feladatlapon** erre kijelölt helyére! Olvashatóan írjon! Ha tévedett, a leírtat húzza át, majd választ írja le újra! Az olvashatatlan megoldásokat és a nem egyértelmű javításokat 0 ponttal értékeljük.

Bízzon önmagában és képességeiben! Eredményes munkát kívánunk!

Prazna stran

Üres oldal

OBRNITE LIST.
LAPOZZON!

Od nacionalnih gibanj do prve svetovne vojne A nemzeti mozgalmaktól az első világháborúig

1. Zgodovino 19. stoletja so zaznamovala številna nacionalna gibanja, ki so predstavila svoje načrte za prihodnost in zahteve v odnosu do drugih narodov.

A 19. századot számtalan nemzeti mozgalom jellemzi, amelyek előterjesztették jövőbeli terveiket, valamint követelményeiket a többi nemzettel szemben.

Edina država v Italiji, ki je dobila kljub prizadevanjem reakcije ustavno vlado, je bilo kraljestvo Piemont-Sardinija. Piemontski ministrski predsednik grof Camillo Benso di Cavour, mož liberalnih misli in velik bojevnik meščanskega nacionalizma, je bil prepričan, da je treba spraviti italijansko vprašanje v ospredje pozornosti s sodelovanjem Italije v političnih dogajanjih v Evropi. Njegovi načrti so se izkazali za učinkovite.

(Vir: Zgodovina v slikah, zv. 15, stolpec 6780-6781. DZS. Ljubljana, 1980)

- 1.1. Katera država je imela odločilno vlogo v združevanju Italije?

Melyik állam vállalt jelentős szerepet Itália egyesítésében?

- 1.2. Zakaj je ravno ta država odigrala to vlogo?

Miért éppen ennek az államnak jutott ez a szerep?

(2 točki/pont)

2. Za združitev Italije je sredi 19. stoletja obstajalo več načrtov; načrt grofa Cavourja je bil eden od njih in se je izkazal kot najbolj uresničljiv.

A 19. század közepén több terv létezett Itália egyesítésének érdekében; Cavour terve csak egy volt közülük, viszont az ő terve bizonyult a legmegvalósíthatóbbnak.

- 2.1. Kako z izvirno besedo imenujemo obdobje italijanskega preroda?

Hogyan nevezzük eredeti szóval az olasz nemzeti megújulás időszakát?

- 2.2. Na podlagi slike 1 v barvni prilogi naštejte štiri države, ki so bile pred zedinjenjem na tleh današnje Italije.

A színes melléklet 1. számú képének segítségével soroljon fel négy államot, amelyek az egyesítés előtt léteztek a mai Olaszország területén!

Slika 1 / 1. sz. kép: Spomenik zedinjenju Italije v Rimu

(2 točki/pont)

(Vir: <http://sl.wikipedia.org/wiki/>. Pridobljeno: 12. 2. 2013.)

3. Z združitvijo Italije je bilo tudi konec Cerkvene države, ki je obstajala od 8. stoletja.
Itália egyesítésével megszűnt az immár 8. századtól fennálló pápai állam létezése is.
- 3.1. Kako se je papež Pij IX. odzval na zasedbo Cerkvene države?
Hogyan reagált IX. Piusz pápa a pápai állam elfoglalására?
- 3.2. S katero pogodbo iz leta 1929 je bilo dokončno rešeno vprašanje statusa voditelja katoliške skupnosti?
Melyik 1929. évi szerződés oldotta meg véglegesen a katolikus közösség vezetőjének státuszkérdését?

(2 točki/pont)

4. V začetku 19. stoletja se je okrepilo tudi nemško nacionalno gibanje.

A 19. század elején megszilárdult a német nemzeti mozgalom is.

Bavarski politični publicist J. Siebenpfeifer je leta 1832 na slovesnosti na gradu Hambach izjavil:

Prišel bo dan, dan najplemenitejšega zmagoslavnega ponosa, ko se bodo Nemci iz alpskega pogorja in od Severnega morja, z Rena, Donave in Labe objeli kot bratje, ko bodo izginila carinska znamenja in zapornice, vsa državna znamenja ločevanja in oviranja in zatiranja, skupaj z ustavicami, ki jih podarjajo kot igračke nekaterim tečnim otrokom velike družine; ko bodo svobodne ceste in svobodne reke omogočale prost pretok vseh narodovih moči in sokov /.../

(Vir: Cvirn, J., in Studen, A., 2010: Zgodovina 3, str. 59. DZS. Ljubljana)

- 4.1. Kako se je imenovala zveza, v katero je bil od dunajskega kongresa do leta 1866 vključen nemški prostor?

Melyika szövetség része volt a német térség a bécsi kongresszustól egészen 1866-ig?

- 4.2. Pomagajte si z zgornjim besedilom in pojasnite cilj organizatorjev političnega shoda v Hambachu.

A szöveg segítségével magyarázza meg a hambachi politikai gyülekezet szervezőinek célját.

(2 točki/pont)

Slika 2 / 2. sz. kép: Shod na gradu Hambach

(Vir: Cvirn, J., in Studen, A., 2010: Zgodovina 3, str. 59. DZS. Ljubljana)

5. Po vojni med Prusijo in Francijo, ki se je končala januarja 1871, je prišlo do mirovnih pogajanj. Pri reševanju uporabite sliko 2 v barvni prilogi.

Az 1871-ben befejeződött Poroszország és Franciaország közti háborút béketárgyalások követték. A megoldásnál vegye figyelembe a színes melléklet 2. számú képét!

- 5.1. Kateri pokrajini je pridobila Nemčija zaradi zmage nad Francijo?

Melyik két tartomány várományosa lett Németország a Franciaország feletti győzelem során?

- 5.2. S katerima državama se je Prusija še zapletla v vojne med združevanjem Nemčije?

Melyik két állammal került Poroszország háborús viszonyba Németország egyesítésekor?

- 5.3. Kako je združitev Nemčije spremenila politično razmerje moči v celinski Evropi?

Hogyan változtatta meg Németország egyesülése a politikai hatalom arányát a szárazföldi Európában?

(3 točke/pont)

6. Drugo nemško cesarstvo (rajh) je bilo razglašeno 18. januarja 1871 po zmagoviti vojni nad Francijo.

A második német császárságot 1871. január 18-án kiáltották ki a Franciaország felett aratott győzelem után.

- 6.1. V katerem mestu je bilo razglašeno nemško cesarstvo?

Melyik városban kiáltották ki a Német Birodalmat?

- 6.2. Kdo je bil pruski ministrski predsednik, ki je vodil združevanje Nemčije?

Melyik porosz miniszterelnök vezette Németország egyesítését?

- 6.3. Pojasnite eno izmed težav, na katero je naletela združena Nemčija.

Magyarázza meg az egyik nehézséget, amellyel szembesült az egyesített Németország!

Slika 3 / 3. sz. kép: Slovesnost ob razglasitvi cesarja

(Vir: Cvirn, J., in Studen, A., 2010: Zgodovina 3, str. 75. DZS. Ljubljana)

(3 točke/pont)

7. Nemško cesarstvo je bilo zveza številnih držav in mest.

A Német Birodalom számos állam és város szövetségét képezte.

Nemška država je bila ustavna monarhija, skrojena po osebni meri državnega kanclerja, državna oblast, ki ni bila nikomur odgovorna, je imela v njej velike pravice, ljudstvo, zastopano v parlamentu, pa manjše možnosti kot v zahodnoevropskih narodnih državah. Že od nastanka je bila obremenjena s številnimi dvomljivimi kompromisi med monarhično avtoriteto s silami birokracije, plemstva in vojske.

(Vir: Svetovna zgodovina, str. 507. Cankarjeva založba. Ljubljana, 1976)

- 7.1. Kdo je imel poleg cesarja v nemški državi največjo moč?

A császáron kívül kinek volt a Német Birodalomban a legnagyobb hatalma?

- 7.2. Iz zgornjega besedila navedite, v čem se je nemški parlament razlikoval od tistih v zahodnoevropskih državah.

A fenti szöveg segítségével írja le, miben különbözött a német parlament a nyugat-európai államokétól!

- 7.3. S katerimi ukrepi je prišla Nemčija v konflikt s katoliško cerkvijo?

Melyik intézkedések során került Németország konfliktusba a katolikus egyházzal?

(3 točke/pont)

8. Politično in gospodarsko življenje v Veliki Britaniji sta sredi 19. stoletja oblikovali dve tudi za poznejšo zgodovino pomembni stranki, ki sta se menjavali pri vodenju vlade.

A 19. század közepén Nagy-Britanniában a politikai és a gazdasági életet két, a későbbi történelemben is jelentős párt alakította, amelyek váltakoztak a kormányzásban.

Obkrožite črki pred imenom strank, ki sta v 19. stoletju obvladali politično življenje v Veliki Britaniji.

Karikázza be a két pártot jelölő betűjelet, amelyek a 19. században birtokolták a politikai életet Nagy-Britanniában!

- A torijci / toryk
- B nacionalsocialisti / nemzeti szocialisták
- C whigijci / whigek
- D radikanci / radikálisok

(2 točki/pont)

9. Med vladanjem francoskega cesarja Napoleona III. po letu 1851, ko je prišel do cesarskega naslova z veliko podporo ljudstva, so Francozi izražali svojo politično voljo z neposredno demokracijo.

III. Napóleon uralkodásának idején, az 1851 utáni időszakban, amikor a császári címet a nép hatalmas támogatásával érte el, a franciák politikai akaratukat közvetlen demokráciával nyilvánították ki.

Napoleon III. je vso oblast skoncentriral v svojih rokah. Na podlagi splošne (moške) volilne pravice izvoljeni parlament je sicer glasoval o zakonskih predlogih in višini davkov, a poslanci niso smeli razpravljati ali kritično presojati dela izvršilne oblasti. Ministri so bili odgovorni cesarju, ta pa 'francoskemu narodu', ki ga je o vseh pomembnejših odločitvah 'spraševal'.

(Vir: Cvirn, J., in Studen, A., 2010: Zgodovina 3, str. 85. DZS. Ljubljana)

- 9.1. Kako so ljudje neposredno izražali svojo politično voljo?
Hogyan nyilvánította ki a nép közvetlenül politikai akaratát?
- 9.2. Zakaj so cesarja Napoleona podpirali tudi delavci?
Miért támogatta Napóleont a munkásság is?

(2 točki/pont)

10. Marca 1871 je bila v Parizu razglašena pariška komuna, ko so oblast prevzele radikalne skupine. Dogajanje v Parizu je odmevalo po vsem svetu, tudi na Slovenskem.

1871 márciusában Párizsban kikiáltották a párizsi kommünt, amikor a hatalmat radikális csoportok vették át. A párizsi eseménynek világszerte nagy visszhangja volt, még a szlovén térségben is.

Iz Pariza – Strašno gospodari drhal, ki zdaj vlada Pariz; hiše podira, cerkve ropa, ljudi mesari; glavarji se že med seboj koljejo. Armada postavne vlade Verzajlske se čedalje bolj bliža Parizu in je že predrla ena vrata. Strašno bode klanje, kadar z veliko silo stopi v mesto. 28.000 bomb je vrgla v Pariz.

(Vir: Kmetijske in rokodelske novice, 24. maja 1871)

Obkrožite tri ukrepe, ki jih je sprejela nova revolucionarna oblast oziroma komunardi.

A felsorolt rendelkezések közül karikázzon be hármát, amelyet az új forradalmi hatalom fogadott el!

- A splošna oborožitev ljudstva / *általános fegyverkezés*
- B uvedba starostne pokojnine / *az öregségi nyugdíj bevezetése*
- C ločitev Cerkve od države / *az egyház elválasztása az államtól*
- D prepoved točenja alkohola / *az alkoholkimérés betiltása*
- E podržavljanje pošte / *a posta államosítása*
- F enakopravnost žensk / *a nők egyenjogúsága*

(3 točke/pont)

11. Berlinski kongres julija 1878 je bil za narode na Balkanu pomembna prelomnica, ki je v marsičem določila njihovo prihodnost in hkrati povzročila nove zaplete v tem delu Evrope.

Az 1878 júliusában zajló berlini kongresszus áttörést jelentett a Balkánon élő népek számára, hiszen sokmindenben meghatározta jövőjüket, ugyanakkor újabb bonyodalmakat okozott Európának ezen a részén.

Iz določb berlinskega kongresa:

Člen 1. Bolgarija se ustanavlja kot avtonomna in tributarna kneževina pod suverenostjo Njegovega cesarskega veličanstva Sultana; imela bo krščansko vlado in narodno milico. Člen 64: Ta pogodba bo ratificirana in ratifikacijske listine bodo izmenjane v Berlinu v treh tednih ali prej, če bo to mogoče.

(Vir: Zgodovinska čitanka za sedmi razred, str. 60–62. DZS. Ljubljana, 1983)

V krajšem razmišljanju pojasnite pomen berlinskega kongresa. Pri zapisu upoštevajte naslednje elemente: zakaj je Nemčija zahtevala sklic kongresa; katera država je izgubljala ozemlje na Balkanu; katerim državam je berlinski kongres priznal neodvisnost; opišite nastajanje samostojne bolgarske države in kako so odločitve kongresa vplivale na nemško-ruske odnose. Pomagajte si z zgornjim besedilom in sliko 3 v barvni prilogi.

Rövid elméletben vázolja a berlini kongresszus jelentőségét. Vegye figyelembe a következőket: miért követelte Németország a kongresszus összehívását; melyik állam veszítette el területét a Balkánon; mely államok függetlenségét ismerte el a berlini kongresszus; ismertesse az önálló bolgár állam létrejöttét; milyen hatással voltak a kongresszus határozatai a német–oros viszonyokra. Válaszadásában hívja segítségül a szöveget, valamint a színes melléklet 3. számú képét!

(5 točk/pont)

12. Interesi evropskih velesil so se začeli v drugi polovici 19. stoletja usmerjati na druge celine.

A 19. század második felében az európai nagyhatalmak érdeklődése a többi kontinensre is kezdett kiterjedni.

Pesem britanskega avtorja Rudyarda Kiplinga *Belčevo breme* (napisana leta 1899)

Vzemite Belcu breme –
pošljite rod cvetoč –
sinove poženite
jetnikom na pomoč,
da bodo pričakali
nasršeno svojat –
zajeto mrko ljudstvo,
polzlo, poltročad.

Vzemite Belcu breme –
da laže bo prestal
in grožnjo muk zastrl,
ponos obvladoval,
s preprostim govorjenjem
kar stokrat bo povzel,
pa drugim prednost dal
in drugim dobro del.

(Prevod Arko, A., 1997: Demokracija v Britaniji, str. 206. DZS. Ljubljana)

- 12.1. Razložite pojem imperializem.

Magyarázza meg az imperializmus fogalmát!

- 12.2. Pomagajte si z zgornjim besedilom in pojasnite, kakšen je bil odnos Evropejcev do prebivalcev dežel, ki so jih osvajali.

A szöveg segítségével magyarázza meg, hogyan viszonyultak az európaiak a meghódított területek lakosságához!

- 12.3. Glede na sliko 4 v barvni prilogi naštejite vsaj tri tekmičice Velike Britanije v njenih osvajalnih načrtih v Afriki.

A színes melléklet 4. számú képének segítségével sorolja fel Nagy-Britannia legalább három vetélytársát afrikai hódítási terveiben!

- 12.4. Katera afriška država se je ob koncu 19. stoletja vojaško obranila pred napadom Italije?

Melyik afrikai állam védte meg magát a 19. század végén Olaszország támadása ellen?

(4 točke/pont)

13. Konec leta 1853 se je začela krimska vojna, ki se je končala s pariško mirovno konferenco leta 1856.

1853 végén kezdetét veszi a krími háború, amely 1856-ban a párizsi békekonferenciával fejeződött be.

Na črto pred državo napišite P za države, ki so podpirale Turčijo, in N za države, ki so pričakovale korist od njenega propada in se bojevale proti njej.

Az állam előtti vonalra írjon P betűjelet, ha az állam támogatta Törökországot, valamint N betűjelet azon államok elé, amelyek haszonra számítottak Törökország bukásának következtében, és ellene harcoltak.

_____ Avstrija / Ausztria

P podpirale / támogatták

_____ Velika Britanija / Nagy-Britannia

N nasprotovale / ellenezték

_____ Francija / Franciaország

_____ Piemontsko-sardinsko kraljestvo / Szárd-Piemonti Királyság

_____ Rusija / Oroszország

_____ Prusija / Poroszország

(3 točke/pont)

14. Katera pridobitev je Veliki Britaniji po letu 1869 omogočila širjenje oblasti v Afriki in Aziji?

Melyik találmány tette 1869 után lehetővé Nagy-Britannia hatalmi terjeszkedését Afrikában és Ázsiában?

(1 točka/pont)

Slika 4 / 4. sz. kép: Slovesno odprtje v Port Saidu

(Vir: <http://sl.wikipedia.org/wiki/>. Pridobljeno: 12. 2. 2013.)

15. Po letu 1820 je na grškem ozemlju izbruhnili več uporov proti turški oblasti. Nastale so tajne zveze, ki so krepile nacionalno gibanje, vplivale na evropsko javno mnenje in pripravljale upor. Leta 1822 so Grki razglasili neodvisnost in sprejeli ustavo.

1820 után a görög területen lázadások törtek ki a török hatalom ellen. Titkos szövetségek alakultak, amelyek erősítették a nemzeti mozgalmat, hatással voltak az európai közvéleményre, valamint előkészítették a lázadást. 1822-ben a görögök kikiáltották a függetlenségüket, és elfogadták az alkotmányt.

Knez Aleksander Ypsilanti, eden od voditeljev upora, je ob začetku vstaje vzklikal:
Na noge! Na noge! Za vero in za domovino! Prišla je ura. Grki! /.../ Vsa Grčija naj se združi v eni sami volji. Zven trobent in zamolklo zvenčanje orožja vas kličeta v boj; Evropa pričakuje od vas čudeže poguma; naši tirani trepečejo in se pripravljajo na beg.

(Vir: Cvirn, J., in Studen, A., 2010: Zgodovina 3, str. 63. DZS. Ljubljana)

- 15.1. Na kaj so se v svojih zahtevah sklicevali grški uporniki?

Mire hivatkoztak követelményeikben a görög lázadók?

- 15.2. Navedite, kako se je preostala Evropa odzvala na grška prizadevanja.

Hogyan reagált Európa a görög törekvésekre?

(2 točki/pont)

Slika 5 / 5. sz. kép: Spomenik podpornikov grške vstaje v Atenah

(Vir: <http://sl.wikipedia.org/wiki/>. Pridobljeno: 12. 2. 2013.)

16. Po desetletjih nacionalnih napetosti je bila habsburška monarhija reorganizirana. Pri tem so največ pravic dosegli Madžari, ki so si oblast delili z nemškimi nacionalisti. Cesar Franc Jožef se je spremembam upiral, cesarica Elizabeta pa je bila vedno bolj na strani Ogrov; nazadnje so jo imeli za svojega 'angela varuha'.

Az évtizedekig tartó nemzeti feszültség után a Habsburg Birodalom átszerveződött. A legtöbb kiváltságban a magyarok részesedtek, akik a német nacionalistákkal osztozkodtak a hatalmon. Ferenc József császár elvetette a változásokat, azonban Erzsébet császárnő mindjobban a magyarok pártfogójává vált; végül „őrangyaluknak” tekintették.

Navzočnost cesarice v Budi je imela sprva pozitivne posledice za monarhijo. Pripomogla je k oživitvi lojalnosti Madžarov v času, ko bi nekatere izmed njih lahko zamikalo, da bi izrabili priložnost in ločili domovino od Avstrije. Toda kmalu so se pokazali negativni vidiki cesaričinega bivanja na Madžarskem.

(Vir: Bled, J. P., 1990: Franc Jožef, str. 287. Mladinska knjiga. Ljubljana)

- 16.1. Pojasnite, kaj je povzročilo, da se je habsburška monarhija preoblikovala.

Magyarázza meg, mi váltotta ki a Habsburg Birodalom átszervezését!

- 16.2. Opišite, katerega leta in kako je bila habsburška monarhija na novo urejena.

Írja le, melyik évben és hogyan rendeződött újjá a Habsburg Birodalom!

- 16.3. Navedite vsaj dve področji delovanja države, ki sta po preureditvi ostali skupni.

Az államműködésnek melyik két területe maradt az átszerveződés után is közös?

(3 točke/pont)

17. V preurejeni habsburški monarhiji so imeli najmanj pravic slovanski narodi, ki so predstavljali večino prebivalstva. Zato so nastajale nove nacionalne napetosti.

Az átszervezett Habsburg Birodalomban legkevesebb joguk a szláv nemzeteknek volt, amelyek a lakosság többségét alkották. Ezért újabb nemzeti feszültségek keletkeztek.

Češkemu in slovaškemu narodnemu gibanju se je /.../ odpirala nova doba poostrenih narodnostnih bojev. František Palacky je že leta 1865 izrazil svoje dvome o možnosti pravične preureditve Avstrije z odločnimi besedami: 'Bili smo pred Avstrijo, bomo tudi po njej.'

(Vir: Husa, V., 1967: Zgodovina Čehov in Slovakov, str. 206. DZS. Ljubljana)

Pomagajte si s sliko 5 v barvni prilogi ter povežite del države in narod, tako da na črto pred imenom naroda napišete črko dela preurejene monarhije, v katerem je živela večina posameznega slovanskega naroda.

A színes melléklet 5. számú képének segítségével kösse össze az állam részét a nemzettel úgy, hogy a nemzet előtti vonalra írja az átszervezett monarchia részét jelölő betűjelet, amelyben az adott nemzet többsége élt!

_____ Slovenci / szlovének

_____ Vojvodinski Srbi / vajdasági szerbek

_____ Čehi / csehek

A Avstrija / Ausztria

_____ Poljaki / lengyelek

O Ogrska / Magyarország

_____ Slovaki / szlovákok

_____ Ukrajinci / ukránok

(3 točke/pont)

18. Že od starega veka so v raznih delih Evrope potekale sovražne akcije proti Judom. Prganjanja so se pogosto izrodila v pokole delov židovskega prebivalstva, osamitve in druge oblike sovražnosti.

A zsidók ellen már a középkortól kezdve ellenséges akciókra került sor Európa különböző részein. Az üldözések gyakran a zsidó lakosság egy részének lemészárlásába, elszigetelésbe, valamint a gyűlölködés egyéb formáiba fajult.

Vzroki so bili različni, na primer gospodarske ali verske narave, večinoma so prebivalci občutili Žide kot tujke v svoji sredi in so jim često pripisovali razkrojevalno, razdiralno delovanje do svojega naroda.

(Vir: Zgodovina v slikah, zv. 16, stolpec 7589. DZS. Ljubljana, 1980)

Navedite vsaj dva očitka, ki sta spodbujala sovrašтво do Judov.

Nevezze meg a zsidók két bűnét, amely kiváltotta a gyűlöletet irántuk!

(1 točka/pont)

19. Konec 19. stol. se je v več delih Evrope začelo gibanje za ustrezno rešitev judovskega vprašanja in za oblikovanje judovske države kot najboljše rešitve.

A 19. század végén Európa-szerte mozgalmak indultak a zsidókérdés megfelelő megoldására, valamint a zsidó állam megalakítására mint a legjobb megoldásra.

Pojasnite spodaj navedena pojma, povezana z judovstvom.

Magyarázza meg a zsidósággal kapcsolatos fogalmakat!

(2 točki/pont)

SIONIZEM / CIONIZMUS

ANTISEMITIZEM / ANTISZEMITIZMUS

20. Zadnje desetletje 19. stoletja je Francijo pretresala tako imenovana 'Dreyfusova afera'. Častnik Alfred Dreyfus je bil obtožen izdaje vojske in Francije ter bil degradiran.

A 19. század utolsó évtizedét Franciaországban a Dreyfus-ügy rengette meg. Alfred Dreyfus katonatisztet a hadsereg és Franciaország elárulásával vádolták meg, majd megfosztották katonai rangjától.

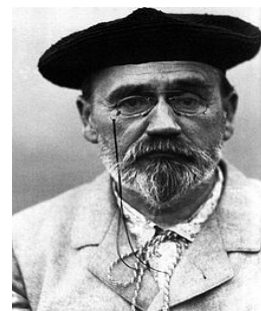
- 20.1. Navedite ime in priimek uglednega pisatelja na sliki 6, ki je s spisom *Obtožujem* stopil v bran Alfredu Dreyfusu.

Nevezze meg teljes névvel azt az elismert író, aki a „Vádolom” című nyílt levelében Alfred Dreyfus oldalára állt!

- 20.2. Zakaj je bil Dreyfus primerna oseba za obsodbo na pravno dvomljivem procesu?

Miért volt Dreyfus alkalmas személy az elítélésre a jogilag kérdéses eljárásban?

(2 točki/pont)

*Slika 6 / 6. sz. kép:
Francoski pisatelj in novinar
(1840–1902)*

(Vir: <http://sl.wikipedia.org/wiki/>.
Pridobljeno: 12. 2. 2013.)

21. Hkrati z oboroževalno tekmo se je konec 19. in na začetku 20. stoletja okrepilo mirovno gibanje ter več pobud za tesnejše sodelovanje med državami. Nastajati so začela razna mirovna društva in združenja.

A 19. század végén, valamint a 20. század elején a fegyverkezési harccal egyidőben megerősödött a békemozgalom, és több javaslat született az államok közti szorosabb együttműködésre.

Kako se s tujko imenuje gibanje za mirno reševanje sporov?

Hogyan nevezzük idegen szóval a viszályok békés megoldását igénylő mozgalmat?

(1 točka/pont)

22. Zadnji del 19. in začetek 20. stoletja je minil v oblikovanju svetovnih imperijev, pri čemer so imele odločilno vlogo evropske države. Združene države Amerike so namenjale pozornost predvsem ameriški celini in ne toliko vojaškim posegom v drugih delih sveta.

A 19. század végét és a 20. század kezdetét birodalmak megalakulása jellemezte, amelyeknél a döntő szerep az európai államoknak jutott. Az Egyesült Államok figyelme az amerikai kontinensre irányult, és nem figyelt annyira a világ más részein történő katonai beavatkozásokra.

Kolonije so bile v tej vlogi popolnoma podrejene, saj so bile surovinska baza, dajale so poceni delovno silo in bile trg za izdelke iz kolonialnih metropol. Imperialistične države so poskušale čim bolj zadostiti vsem svojim potrebam v trgovanju s kolonijami, da ne bi bile odvisne od uvoza iz drugih držav, s katerimi so se borile za kolonialni imperij.

(Vir: Gabrič, A., in Režek, M., 2011: Zgodovina 4, str. 9. DZS. Ljubljana)

- 22.1. Kaj so evropskim državam predstavljale kolonije?

Mit jelentettek az európai államok számára a gyarmatok?

- 22.2. Navedite novi kolonialni sili, ki sta se vključili v delitev sveta po združitvi.

Melyik két új gyarmati hatalom kapcsolódott be egyesülésük után a világ elosztásába?

(2 točki/pont)

Sodelovanje in konflikti v 20. stoletju

Együttműködés és konfliktusok a 20. században

23. Že pred izbruhom prve svetovne vojne so med državami začela nastajati zaveznitva, ki so nato med vojnimi spopadi izoblikovala dva tabora.

Az államok közt már az első világháború kitörése előtt szövetségek alakultak meg, amelyek a katonai összecsapások során két tábort alakítottak ki.

- 23.1. Pomagajte si s sliko 6 v barvni prilogi ter navedite oba nasprotujoča si tabora in vsaj po tri države iz vsakega tabora, udeležene v vojni v Evropi do leta 1916.

A színes melléklet 6. számú képének segítségével nevezze meg mindkét ellenséges tábort, valamint mindegyik táborból legalább három államot, amelyek részt vettek 1916-ig az európai háborúban!

- 23.2. Pojasnite razloge za prestop Italije v nasprotni tabor leta 1915.

Magyarozza meg Olaszország átlépésének okát az ellentétes táborba 1915-ben!

(3 točke/pont)

24. Čeprav so nemški vojaški strategii načrtovali »bliskovito vojno« (Blitzkrieg), je bilo kmalu odprtih več front. Razvila se je pozicijska vojna.

Annak ellenére, hogy a német katonai szakértők villámháborút terveztek, hamarosan több front nyílt meg. Állóháború vette kezdetét.

- 24.1. Na kateri fronti je bilo bojišče, na katero spominja spomenik na sliki 7?

Melyik fronton található az a harctér, amelyre a 7. számú képen látható emlékmű emlékeztet?

- 24.2. Pojasnite značilnosti pozicijske vojne.

Magyarozza meg az állóháború jellemzőit!

(2 točki/pont)

Slika 7 / 7. sz. kép: Eden od spomenikov žrtev v bitkah pri Verdunu

(Vir: osebni arhiv)

25. Po končanih bojih se je januarja 1919 v Parizu začela mirovna konferenca, ki naj bi prinesla mir in uredila odnose med evropskimi državami. Nanjo niso bile povabljene poraženke in Rusija. Slednja je zaradi boljševistične revolucije prinašala v Evropo strah pred revolucionarnimi nemiri. Pogajanja so prinesla tako imenovano »versajsko Evropo«.

A harcok befejeztével 1919 januárjában Párizsban megkezdődött a békekonferencia, amelynek békét kellett volna hoznia, valamint rendezni az európai államok közti viszonyt. A konferenciára nem voltak hivatalosak sem a vesztesek, sem Oroszország. Ez utóbbi a bolsevista forradalom miatt Európában félelmet keltett a forradalmi zavargásoktól. A tárgyalások megteremtették az ún. „versailles-i Európát”.

Slika 8 / 8. sz. kép: »Veliki štirje«, ki so na pariški mirovni konferenci krojili usodo sveta po prvi svetovni vojni

(Vir: <http://sl.wikipedia.org/wiki/>. Pridobljeno: 15. 2. 2013.)

- 25.1. Za kakšno načelo v mednarodnih odnosih se je zavzemal ameriški predsednik T. W. Wilson?

Melyik elv mellett foglalt állást a nemzetközi viszonyokat illetően T. W. Wilson amerikai elnök?

- 25.2. Navedite še preostale tri države, katerih voditelji so krojili podobo versajske Evrope. Pomagajte si s sliko 8.

Nevezze meg a többi három államot is, amelyek elnökei meghatározták a versailles-i Európa képét! Segítségül szolgáljon a 8. számú kép!

(2 točki/pont)

M 1 4 1 5 1 1 1 1 M 2 0

Prazna stran

Üres oldal

M 1 4 1 5 1 1 1 1 M 2 1

V sivo polje ne pišite. / A szürke mezőbe ne írjon!

Barvna priloga (k Izpitni poli 1) / Színes melléklet (az 1. feladatlaphoz)

Slika 1 / 1. sz. kép

(Vir: Atlas svetovne zgodovine, str. 217. Cankarjeva založba in DZS. Ljubljana, 1989)

Slika 2 / 2. sz. kép

(Vir: Atlas svetovne zgodovine, str. 216. Cankarjeva založba in DZS. Ljubljana, 1989)

Slika 3 / 3. sz. kép: Balkan po berlinskem kongresu

(Vir: Mali zgodovinski atlas, str. 52. Modrijan. Ljubljana, 1999)

V sivo polje ne pišite. / A szürke mezőbe ne írjon!

Slika 4 / 4. sz. kép: Posest v Afriki pred letom 1914

(Vir: Cvirn, J., in Studen, A., 2010: Zgodovina 3, str. 95. DZS. Ljubljana)

Slika 5 / 5. sz. kép

(Vir: Cvirn, J., in Studen, A., 2010: Zgodovina 3, str. 80. DZS. Ljubljana)

Slika 6 / 6. sz. k ep: Prva svetovna vojna v letih 1914–1916

(Vir: Zgodovinski atlas za osnovno šolo, str. 35. DZS. Ljubljana, 1999)